

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: Oponent

Autor/ka práce: Zita Hrušková

Název práce: Jak se nosí “gender”: Oděv a móda pohledem mužů

Vedoucí práce: Mgr. Ema Hrešanová, Ph.D.

Oponent/tka: Mgr. Barbora Benešová

Navržené hodnocení: B

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Výzkumné otázky jsou formulovány jasně a práce dodržuje standardní strukturu bakalářské práce. Bylo by nicméně vhodné očistit teoretickou část o koncepty, které nejsou dále rozvíjeny v analytické části (např. kybernetické já), nebo o pasáže, jejichž vztah k předmětu výzkumu není vyjasněn (např. popis odívání kmene Kayapo na str. 6). V některých podkapitolách analytické části zároveň převládá popis dat nad analýzou a analýza některých dat by se mohla objevit dříve než v samotném závěru práce.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Ano.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autorka pracuje s kvalitními zdroji, své výzkumné téma umně zasazuje do širší sociologické a antropologické perspektivy a s užitou literaturou vede při čtení a interpretaci svých dat dialog. Chtěla bych však upozornit na několik interpretačních nepřesností:

- Při výkladu T. Turnera (1980) autorka uvádí, že šaty tvoří nedílnou součást Self / hranici s okolním světem, ale že některé kultury nahotu nahlíží s respektem (s. 5). Turnerova “social skin” přitom ale neodkazuje k šatu coby textilnímu materiálu, ale obecně k modifikaci lidského těla. Z následujícího textu lze vyčíst, že si je autorka tohoto faktu vědoma, nicméně argument v tomto kontextu ztrácí na relevanci.
- V podkapitole Genderová identita není jasné, zdali autorka staví na individualizujícím psychologickém přístupu, či na sociální konstruovanosti genderové identity. Podkapitola začíná definicí genderové identity jako individuálního prožívání mužství/ženství a nápodobou rodičů (či jiných dospělých) coby formativního vlivu na genderovou identitu. Poté se přenáší k “dalšímu významnému tématu”, tedy k “ukotvení genderové identity v rámci socializace, která se může projevat nejen v sociálních rolích, jež jedinec zastupuje, ale i v jeho chování a preferencích.” (s. 8) Tato formulace tak staví nápodobu dospělých na odlišnou roveň od nápodoby sociálních rolí a odděluje chování a preference od sociálních rolí. Chování a preference přitom jsou *rolové*, tedy přinejmenším v citovaném článku Křížové a Hruškové.

Zároveň by bylo vhodné popis diachronních změn v teoretické části (v mužství, odívání)

sociokulturně zakotvit. Ne na všech místech a ve všech sociokulturních/ekonomických kategoriích najdeme stejné historické milníky v genderovém uvažování a vyjadřování. Z použitých zdrojů lze předpokládat, že autorka hovoří o měšťanské kultuře a dominantním diskurzu západní Evropy a USA, nicméně by bylo dobré tento fakt explicitně zmínit a zhodnotit ve vztahu ke zkoumanému terénu.

V práci jsou také občas zaměňovány termíny “pohlaví” a “gender”, např.:

- s. 9: “Po staletí společnost stavěl mužské pohlaví na piedestal” - přitom až do osvícenství bylo v západním diskurzu mužství hierarchicky stavěno na výši spíše jako rod, nikoliv jako biologické pohlaví.
- s. 12: “Ačkoli se v současné době hranice módy začínají posouvat, stále se tato tendence projevuje spíše na rovině společenských tříd než v aspektu pohlaví”
- s. 15 (téma crossdressingu): “Z hlediska této diskuze o vztahu mezi módou a pohlavím je to zajímavý fenomén.”

Co se týká dat, autorka přehledně vysvětluje metodologické postupy a citlivě reflektuje svou výzkumnou pozici. Bohužel analytická část místy sklouzává k pouhému popisu dat a postrádá autorčinu vlastní analýzu, např. podkapitoly Originalita, Vnější vliv nebo Partnerky, v nichž jsou popisovány výpovědi informátorů a citace z rozhovorů slouží jako pouhá ilustrace tohoto popisu (či naopak).

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Autorka se při interpretaci dat opírá o koncepty z v úvodní teoretické části a důmyslně je rozvíjí, zejména ve stěžejní analytické podkapitole Body image. Jinde - jak již bylo řečeno - se bohužel uchyluje k prostému popisu výpovědi svých informátorů bez další analýzy, jako by šlo o realitu *an sich* – např. že “muži z mladší generace stráví nakupováním více času” (s. 27) nebo že (v otázce vnějšího vlivu na odívání) “největším hybatelem u většiny informátorů jsou jejich současné či minulé partnerky” (s. 32)

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?
Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Formulace někdy trpí špatnou syntaxí, jako např.:

- “spíše než o názor žen či široké veřejnosti, je zájmal souhlas” (s. 11.)
- “součástí každé společnosti ukotveny jisté normy” (s. 13)
- “že volbou určitých kousků oblečení lze navenek pronikat genderové prožívání” (s. 41)

Gramatické chyby se týkají především opakovaně špatně užitých interpunkcí.

Odkazový aparát má také na pár místech své chyby, zejména v případě editovaných sborníků (v literatuře jsou uvedeni pouze editoři/rky a nikoliv autoři/rky příspěvku) a v jednom případě je na příspěvek ve sborníku odkázáno coby “cited in”- viz str. 9 (Fitts 2009 in O’Brien 2009:82). V seznamu literatury také chybí Niimimaki (2010) citovaná na str. 29.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Ne.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

V teoretické části na str. 7 autorka uvádí, že “Barnard (2002:62) módu a oděv popisuje jako nástroje, které jsou používány k tomu, aby svět a lidé v něm pochopili, že to jsou komunikativní fenomény.” Není to spíše tak, že se jedná o nástroje, kterými lidé mezi sebou komunikují, aniž by si museli nutně uvědomovat, že se jedná o komunikativní fenomény?

V teoretické kapitole autorka hovoří o důležitosti diachronních změn ve vnímání a prožívání genderové identity, ale v analytické části se hlouběji nezbyvá rozdíly v představách o ideálním ženském a mužském oděvu v závislosti na věku informátora. Uvažování oděvu v normativních genderových kategoriích se přitom z některých doložených citací (např. na str. 44) zdá být záležitostí mužů starší generace. Vyjevují se tyto normativní představy ve stejné míře i v rozhovorech s mladšími muži, a autorka se pouze rozhodla tyto citace vynechat?

Mohla by autorka vysvětlit, co myslí tvrzením, že “je třeba chápat identitu jako komplexní jednotku, která může být fluidní nejen ve vlastním významu, ale i v případě její tvorby” (s. 9)?

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Celkové hodnocení práce: Předkládaná práce se zabývá vztahem mezi genderovou identitou a odíváním z mužské perspektivy. Téma zkoumá prostřednictvím kvalitativní analýzy hloubkových rozhovorů s několika mužskými informátory. Autorka dobře vysvětluje své výzkumné cíle, sociologickou relevanci tématu a předkládá kvalitní a přehledně strukturovanou bakalářskou práci založenou na relevantní odborné literatuře. V teoretické části se dopouští několika zásadnějších interpretačních nepřesností a citované zdroje nezasazuje do sociokulturního kontextu, v analytické části pak místy převládá popis výpovědí nad vlastní analýzou, která přijde až v samotném závěru. Z práce je nicméně zřejmá pečlivá práce s daty a jejich interpretace pohledem klíčových společenskovedních teorií. Navrhuji proto hodnocení B.

Datum: 6. 6. 2023

Podpis: